

18.9.2012

Dnro 387/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

YKSITYISESTI SIOJITETUN LAPSEN OIKEUS TOIMEENTULOTUKEEN

3 RATKAISU

3.3 Yksityisesti sijoitetun lapsen asema

Toimeentulotukilain 3 §:ssä on säädetty perheestä ja siitä, kenen tulot ja varat ja vastaavasti menot vaikuttavat toimeentulotuen myöntämiseen. Mainitun säännöksen mukaan perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta ja ottolasta, aviopuolisoita sekä miestä ja naista, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Yksityisen sijoituksen myötä sille henkilölle, joka on ottanut lapsen hoidettavakseen, ei synny elatusvelvollisuutta. Tämä voi merkitä myös sitä, että yksityisesti sijoitetulle lapselle syntyy oikeus toimeentulotukilain mukaiseen toimeentulotukeen. Toimeentulotuen myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa (ja toimeentulotukea määrättäessä) yksityisesti sijoitettua lasta on käsiteltävä riippumatta hänen iästään, omana, toimeentulotukilain 3 §:n tarkoittamana perheenä, jolloin toimeentulotuki on määrättävä hänen kohdallaan itsenäisesti soveltaen toimeentulotukilain säännöksiä. Toimeentulotuen määrään eivät siten vaikuta lapsen hoitajan tai hänen toimeentulotukilain 3 §:n tarkoittaman perheensä tulot ja varat.

Lapsella on yksityisen sijoituksen aikana oikeus lapsilisään, joka on tässä mielessä toimeentulotukea määrättäessä lapsen tulo. Samoin lapsella on oikeus saada vanhemmiltaan heidän elatusvastuustaan johtuen elatusapua. Mikäli vanhemmat eivät kykene täyttämään elatusvastuutaan, voi lapsella olla oikeus elatusavun vahvistamisen jälkeen saada elatustukea.

Mikäli yksityisesti sijoitettu lapsen hoitaja tarvitsee toimeentulotukea, määrätään hänen oikeutensa toimeentulotukeen riippumatta yksityisesti sijoitetun lapsen tuloista, varoista ja menoista.

Lastensuojelulain 81 §:n 3 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on selvitettävä lapsen hoitoonsa ottaneelle henkilölle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä tuettava tarvittaessa hoitajaa järjestämällä lastensuojelulain 7 luvun mukaisia avohuollon tukitoimia lapsen hoidon ja kasvatuksen edistämiseksi. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että yksityisen sijoituksen tapahduttua toimivaltaisen sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä välittömästi

kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita lapsen etu vaatii, mukaan luettuna velvollisuus järjestää lapselle ja lapsen hoitajalle riittävät taloudelliset tukitoimet sekä huolehtia ensisijaisten etuuksien hakemisesta ja maksamisesta (esimerkiksi edellä mainittu elatustuki) lapselle.

Sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi myös tarvittaessa tukea lasta ja yksittäistä hoitajaa lastensuojelulain 36 §:ssä säädettyjen avohuollon taloudellisten tukitoimien avulla. Se, missä tilanteessa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä avohuollon tukitoimia, riippuu pitkälti lapsen yksilöllisistä tarpeista ja hänen tilanteestaan. Tässä arvioinnissa on otettava huomioon lapsen elämäntilanne kokonaisuudessaan, lapsen suhde biologisiin vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin, lapsen erityiset yksilölliset tarpeet sekä esimerkiksi se, miten lapsen vanhemmat tai lapsen yksityinen hoitaja voivat itse järjestää palveluita tai tukitoimia lapsen yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tai huomioimalla tavalla. Lapsella voi olla myös sellaisia erityisiä tarpeita, esimerkiksi terveydenhuollon tai avohuoltoon liittyvien palveluiden järjestämiseen liittyviä, jotka voivat edellyttää lastensuojelulain mukaisten avohuollon tukitoimien käyttämistä.

- - -